

Länsträff Avfall 14/3 2024

Invasiva arter & Avfallshantering

Chatarina Karlsson, Länstyrelsen Västerbotten

Basen

- Invasiva arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald i hela världen; > 420 miljarder dollar/år
- EU-förordning styr: Arter uppräknade på en lista som måste bekämpas eller hanteras, 88 arter i dagsläget; nationella listor
- I Norrland har vi jättebalsamin, jätteloka, tromsöloka, gul skunkkalla, smal vattenpest och ev syrenslide
- DOCK finns andra invasiva växter som bör slängas på brännbart: Blomsterlupin, parkslide, kanadensiskt gullris, vresros och parksallat
- Fastighetsägarens ansvar att bekämpa, förutom vissa djur
- Tydlighet krävs vad gällande avfall så det blir **LÄTT ATT GÖRA RÄTT**

Arter som står med på EU-listan får INTE:

- Importeras
- Hållas
- Säljas
- **Transporteras**
- Användas eller utbytas
- Födas upp
- **Tillåtas växa eller spridas**
- Släppas ut i miljön

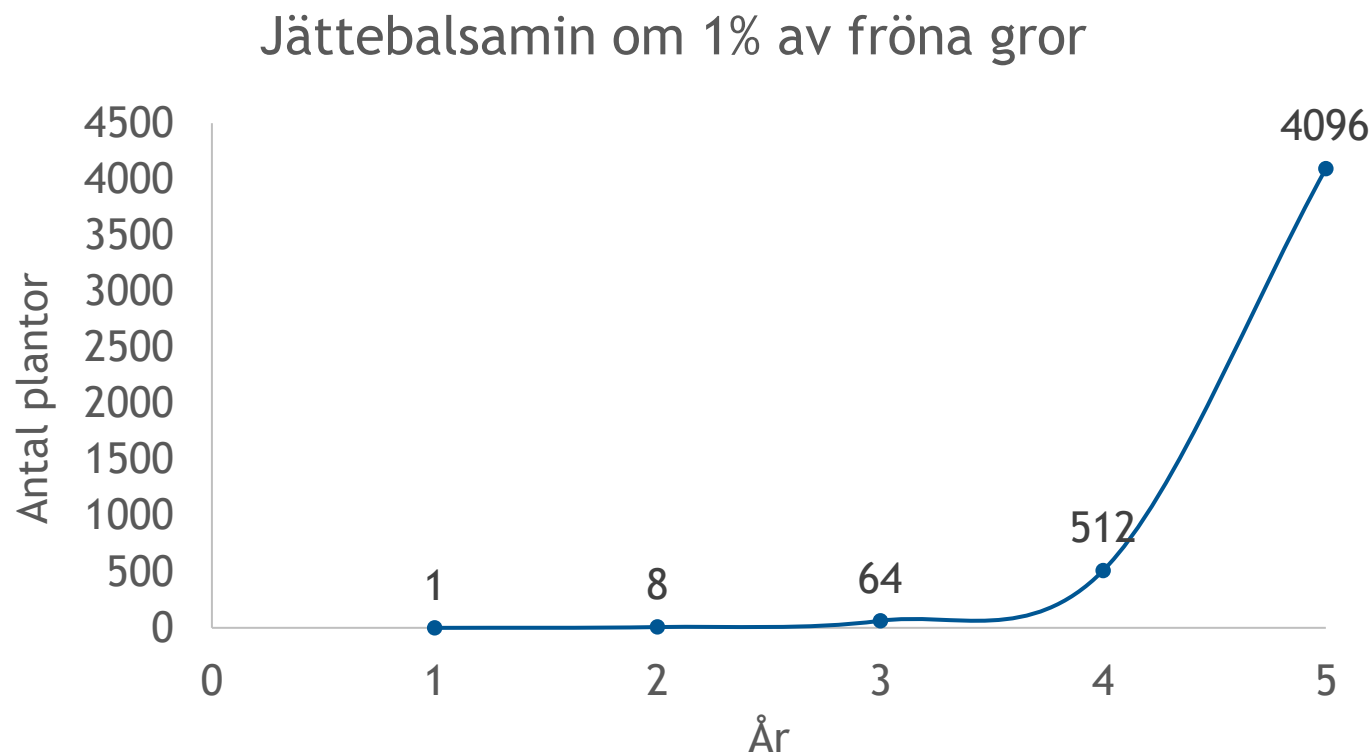
Kostnad i ekonomiska värden
och skador på naturmiljöer

- Kostnaderna för bekämpning av IAS ökar exponentiellt med tiden.
- Information och kunskap grundläggande
- Att kunna agera snabbt och effektivt är helt avgörande för att minimera skador och kostnader.

Scenario: Jättebalsamin

Jättebalsamin: 500-800 frön/planta
Jätteleka upp till 100 000 frön/planta

Invasiva arter - en fråga för alla!

Fastighetsägare

Gator och
parker, drift

Avfall och
masshantering

1 Ansvar som fastighetsägare,
inklusive skötsel av gröna ytor

2 Hantering av avfall

3 Rapportering av växtplatser
via invasivaarter.nu

6 Ansvarsfull planering

5 Information kring risker
med masshantering

4 Information till
kommunens invånare

KOMMUN

Planering

Anläggning -
beställare av
entreprenader

Kommunikation

Handlingsplan/Strategi nödvändig för kommunens arbete med IAS

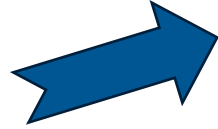
- Planering är ledordet
- Tydliggöra ansvar och hantering av IAS för olika delar av kommunen
- Ställe där kunskap och riktlinjer finns samlad och tillgängligt för alla på kommunen

Hur ska invasiva främmande arter hanteras när det ska byggas och exploateras, ofta med kort varsel?

Avfall är cirkulärt !

Kompost

Ris och växtmaterial
kommer in till ÅVC

Jordhögar

Diverse arbeten inom kommunen
ex anläggningsarbeten, drift

Vad kan spridas med komposten/jorden?

Art	Fröbank/rotdeklar livslängd	Annan spridning
Jättebalsamin	18 mån	Delvis från stammar med rötter kvar
Jätteloka/Tromsöloka	5-7 år	Tromsöloka: vegetativt
Parkslide/jätteslide	Oklart	Rotfragment >1g
Blomsterlupin	ca 10 år (rekord 70 år)	
Vresros	Oklart	Rotfragment, rhizom (jordstammar)
Kanadensiskt gullris	Oklart	Rotfragment, rhizom

Hur ser det ut på din ÅVC?

INVASIVA VÄXTER

INVASIVA VÄXTER ska slängas på anvisad plats och får **EJ** slängas i trädgårdsavfall! Här är några exempel på invasiva arter:

Jätteloka/Tromsöloka

Blomsterlupin

Jättebalsamin

Parkslide

Hantering: Växterna ska läggas i säckar, **väl förslutna**, för att minimera risken för spridning!
Frågor: Kontakta personalen om det är något du undrar över! Tack för att du tar ansvar!

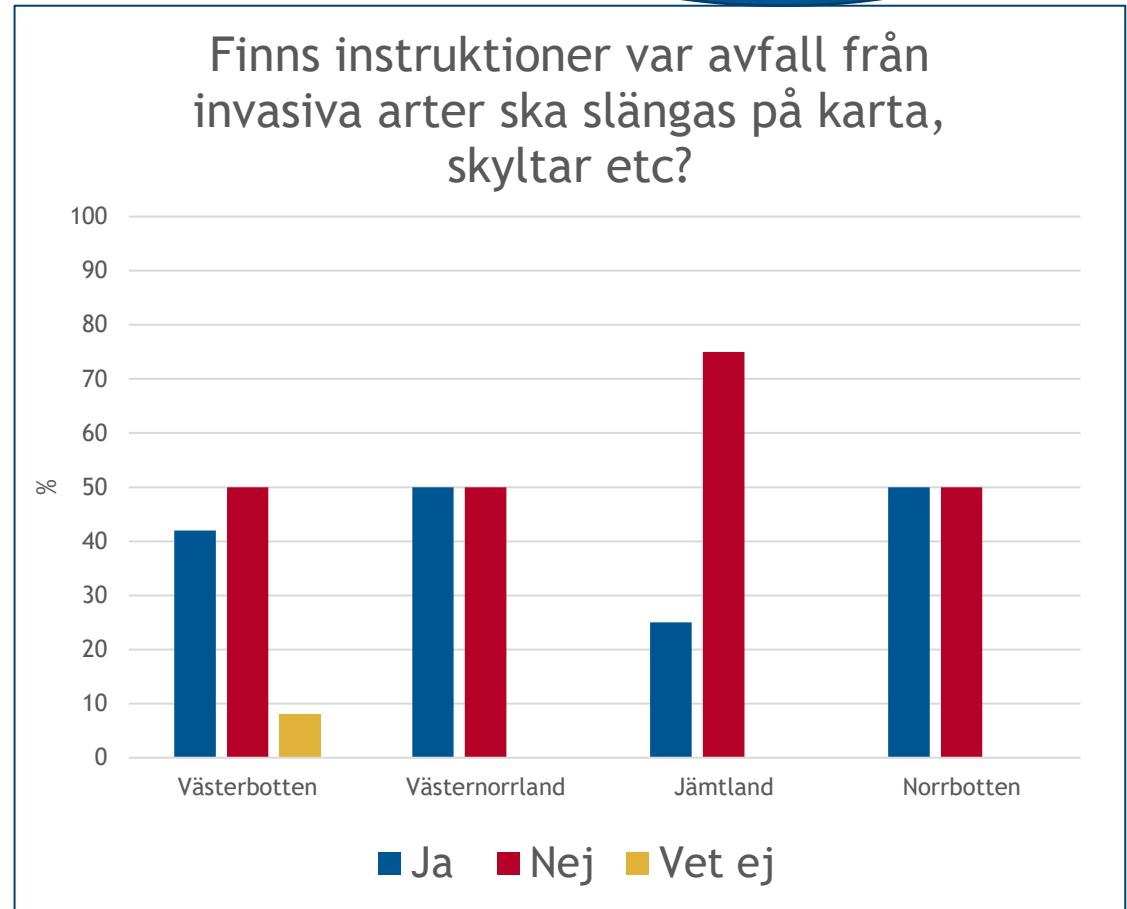
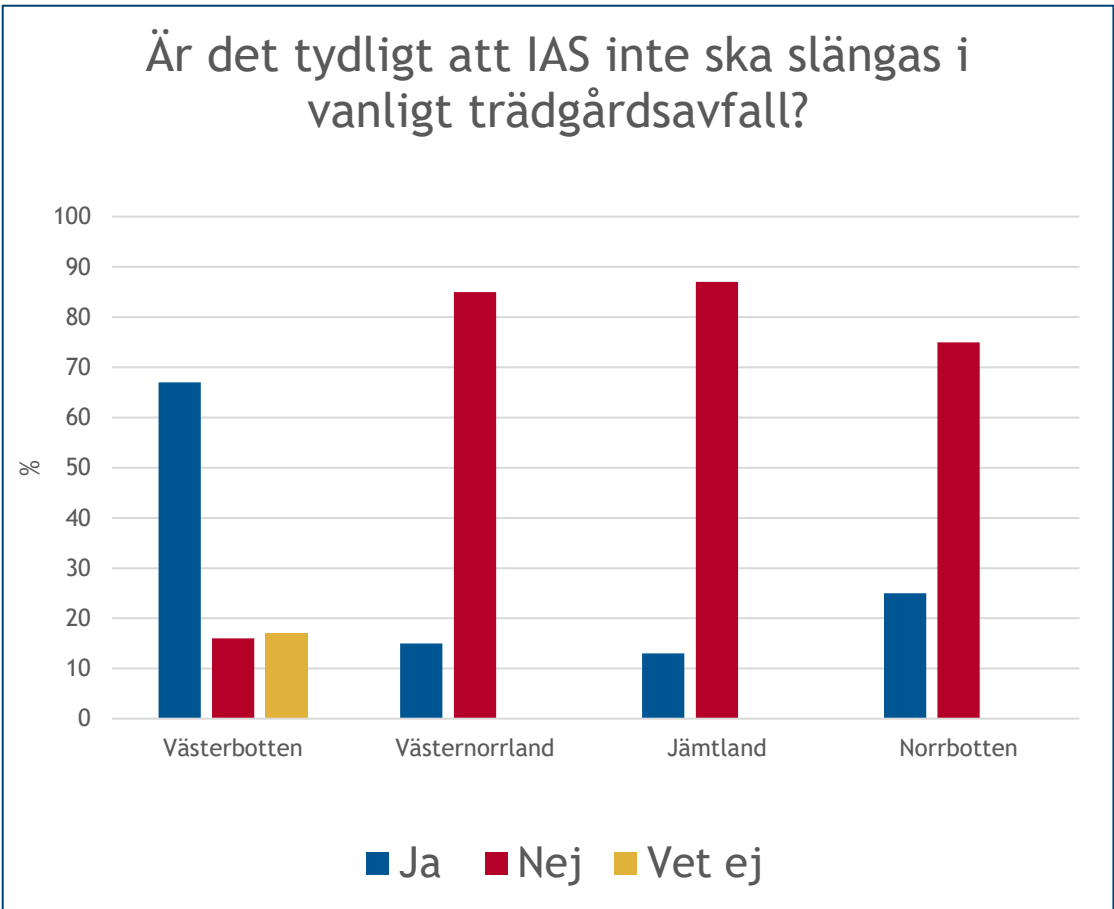
Läs mer om Invasiva arter:

Länsstyrelsen
Västerbotten

Enkät hösten 2022

Hur går detta ihop?
Dåliga instruktioner?

Är det lätt att göra rätt?

Lättare?

Ännu lättare?

**Det ska vara lätt
att göra rätt!**

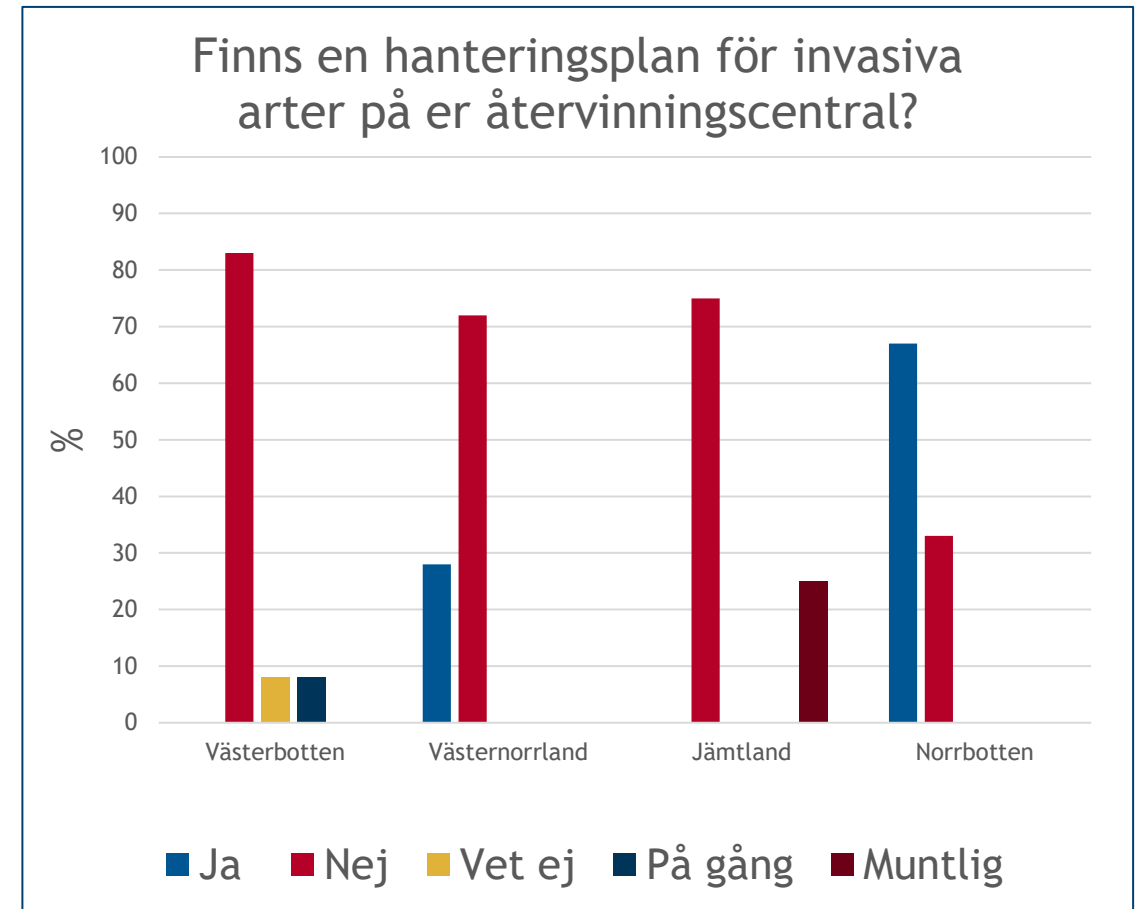
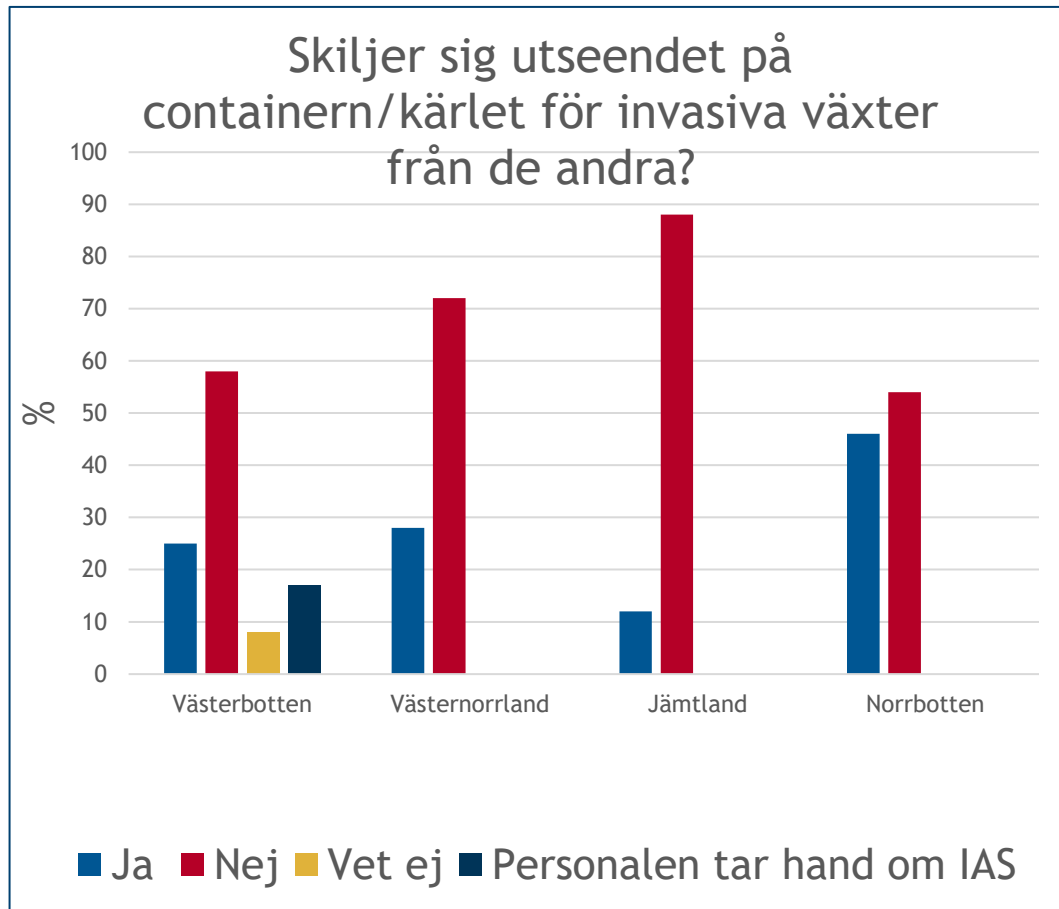

Enkäten - vad skulle behöva förbättras eller få hjälp med

- ✓ Utbildning av personal
- ✓ Skriftlig vägledning till besökare: Mot/För vad? Vem ska dela ut?
- ✓ Samstämd kommunikation i och över länen: Hur får vi till det med olika företag som har uppdraget? Lättast att kommunerna har ett möte och sätter upp riktlinjer som företagen ska hålla sig till. Här kan Lst hjälpa till
- ✓ Affischer med foto på IAS: Vad vill ni ha? Storlek? Klister eller papper?
- ✓ Hjälpt att utarbeta plan för att minimera spridning
  - Tydlighet över var man ska slänga avfallet
  - Att avfallet ska vara i förslutna påsar
  - Egen container vid trädgårdsavfall så inga misstag görs
  - Egenkontroll

Enkät hösten 2022

Egenkontroll - ett måste för att undvika spridning av invasiva arter oavsett anläggning

- Bör byggas på riskbedömningar. Till exempel: VAR, NÄR, HUR riskerar avfallsanläggningar sprida invasiva arter?
- Ska anpassas till verksamheten. Kanske bör ronder runt anläggningarna läggas in ett schema?
  - Vem ska göra det?
  - Var ska eventuella bestånd rapporteras?
  - Hur och av vem ska bekämpa?

Hur ser era egenkontroller ut?

Tydlighet & kontinuitet

Exempel från andra kommuner:

- Soptunnor vid stora förekomster så att allmänhet kan hjälpa till att dra upp balsaminer - Kontinuerlig tömning
- Bortforsling av trädgårdstippar & uppsättande av skyltar
- Hämtning av IAS hos privatpersoner

Finns mycket information om kommunens roll och arbete med IAS hos Naturvårdsverket

The image is a screenshot of a webpage. At the top, there is a navigation button that says 'Hitta på sidan'. The main heading is 'Arbeta smart mot invasiva växter'. Below this, there is a paragraph: 'Här finns information och råd för att underlätta din kommuns arbete mot landbaserade invasiva växtarter.' The next section is 'Arbeta förebyggande – minska kostnaderna', followed by a paragraph explaining that early removal of invasive species saves costs and damage. The final section is 'Sex nycklar för ett långsiktigt hållbart arbete', which is illustrated with a central 'KOMMUN' icon and six numbered steps: 1. Ansvaret som fastighetsägare, inklusive skötsel av gröna ytor; 2. Hantering av avfall; 3. Information till risker med masshärjning; 4. Information till risker med masshärjning; 5. Information till risker med masshärjning; 6. Ansvarfull planering.

1. Kommunens ansvar som fastighetsägare

- Vi har aktuell information om var invasiva växter finns på vår mark.
- Vi har tagit ställning till vilka växtarter, utöver de som arter som är kopplade till lagkrav, som ska bekämpas.
- Vi som arbetar med både förvaltning och mark- och anläggningsarbeten kan identifiera och har god kunskap om de invasiva växtarter som finns i kommunen. Vi har också kunskap om vilka lagkrav som finns och vilka risker för spridning som finns i verksamheten.
- Vi uppdaterar oss ständigt så att vi utför en korrekt bekämpning för varje art och växtplats, utifrån aktuell kunskap.
- Vi gör medvetna val och ser till att vi inte använder arter som är, eller riskerar att bli, invasiva när vi planerar och anlägger parker och andra offentliga rum.
- Vi har rutiner som säkerställer att frön, växtdelar eller rötter från invasiva växtarter inte följer med schaktmassor, jord, maskiner eller utrustning.
- Vi ställer krav vid upphandling av mark-, transport- eller grönytearbeten att inga invasiva arter skall spridas från, till eller inom kommunens mark.
- Vi ställer krav på kunskap och riskminimering gällande invasiva arter hos entreprenörer som arbetar på kommunens mark.
- Vi samverkar med fastighetsägare i närområdet vid bekämpningsåtgärder.
- Vi följer upp utförd bekämpning av invasiva arter.
- Vi följer utvecklingen kring till exempel lagstiftning och bekämpningsmetoder och sprider informationen internt.

2. Hantering av avfall

- Vi ser till att besökare redan innan besöket på återvinningscentralen kan göra rätt. (Sorteringsguide, information på hemsidan, information från kundtjänst etc.)
- Vi som arbetar på återvinningscentralen har god kunskap om invasiva växter, inklusive hur olika arter identifieras, och hur avfall från dessa ska sorteras.
- Det är lätt att slänga invasiva växtarter på rätt plats på återvinningscentralen.
- Vi informerar om hur transporter av invasiva växter skall ske för att inte riskera ytterligare spridning.
- Vi har strategier som säkerställer att frön, växtdelar och rötter från invasiva växter inte sprids från våra återvinningscentraler.
- Det är tydligt vart vi hänvisar massor som vi eventuellt inte kan ta emot.
- Vi följer utvecklingen (lagstiftning, branschråd etc.) och sprider informationen internt.

3. Rapportering av växtplatser via invasivaarter.nu

- Vi rapporterar skyndsamt in växtplatser för EU-listade invasiva växtarter, och andra regionalt problematiska arter som vi får kännedom om, via invasivaarter.nu.
- Vi ser till att växtplatser och utbredning av EU-listade växtarter, och de övriga arter som kommunen har beslutat att bekämpa på kommunägd mark, är kartlagda och att informationen finns tillgänglig för berörda avdelningar inom kommunen.
- Vi följer utvecklingen (vilka arter som ska rapporteras etc.) och sprider informationen internt.

5. Information kring risker med masshantering

- Vi samverkar med kommunala bolag, avfallsbolag och ledningsägare i kommunen.
- Vi sprider kunskap om risker med invasiva växtarter och masshantering.
- Vi informerar om de lagkrav som finns.
- Vi håller oss uppdaterade om nya riktlinjer.

4. Information till kommunens invånare

Vi har lättillgänglig information till allmänheten om:

- Vad en invasiv växtart är, vilka problem de medför samt hur man identifierar de vanligaste invasiva växterna i kommunen.
- Vad som gäller om en privatperson har en invasiv växtart på sin egen fastighet.
- Att information om bekämpning finns på Naturvårdsverkets hemsida.
- Vart privatpersoner ska vända sig om de hittar invasiva växter på kommunens mark.
- Att privatpersoner kan rapportera in invasiva växter i naturen via www.invasivaarter.nu.
- Att det är förbjudet att tippa eller dumpa trädgårdsavfall i naturen.
- Vad som gäller för transport av avfall som innehåller invasiva växtarter.
- Vad som gäller på återvinningscentralen

6. Ansvarsfull planering

- Frågan om invasiva växtarter beaktas på ett tidigt stadium när vi tar fram detaljplaner.
- Invasiva arter hanteras i planbeskrivningar och genomförandebeskrivningar.
- Vi ser till att information om invasiva arter finns med när kommunen köper eller säljer mark.
- Vi följer utvecklingen (lagstiftning etc.) och sprider informationen internt.

Säker avfallshantering för att undvika spridning av invasiva växter

[Hitta på sidan](#)

Hitta på sidan

[Vilka arter omfattas av reglerna ›](#)[Förbud ›](#)[Metoder för avfallshantering ›](#)[Vägledning till dig som har trädgård/
är fastighetshetsägare ›](#)[Vägledning till dig som arbetar med
bekämpning av invasiva främmande
växter ›](#)[Vägledning till dig som arbetar på
kommun ›](#)[Vägledning till dig som arbetar på
länsstyrelse ›](#)[Rapportera främmande arter ›](#)

Vägledning för säker avfallshantering och hantering av jordmassor för att undvika spridning av invasiva växter.

Introduktion

Invasiva främmande arter sprider sig lätt och påverkar den biologiska mångfalden. Därför är det bra att så snabbt som möjligt ta bort dem. Men, när man gräver upp och transporterar bort dem är risken stor att de sprids. Därför är det viktigt att det görs på rätt sätt. Vägledningen ger därför förslag på hur man kan hantera växtavfall av invasiva främmande arter för att minska spridningsrisken.

Den här vägledningen vänder sig till:

Du som äger en fastighet/har trädgård, arbetar med bekämpning av invasiva växter, arbetar inom byggsektorn och flyttar jordmassor, arbetar inom avfallsbranschen eller arbetar på kommun eller länsstyrelse.

Vilka arter omfattas av reglerna

Krav på hanteringen av arter på EU-förteckningen

De invasiva främmande växtarter som är på EU-förteckningen måste bekämpas genom utrotningsåtgärder av alla medlemsstaterna. För de arter som bedöms ha stor spridning måste hanteringsåtgärder vidtas. EU-förordningens krav på bekämpning

Tack!

